

I. Országos Népzeneelméleti Verseny

Szilágyi Boglárka

Bevezetés

Az I. Országos Népzeneelméleti Versenyt 2025. február 21-én rendezték meg Debrecenben, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI szervezésében. A verseny ötletgazdái az intézmény tanárai, Dr. Kompár-Römer Judit és Ecsedi-Oláh Petra, akik kezdeményezésükkel a népzeneelméleti oktatás erősítését és a népzenei képzésben részt vevő tanulók szakmai fejlődését kívánták támogatni.

A népzeneelméleti csapatversenyt két korcsoportban hirdették meg, első alkalommal versenyzési lehetőséget nyújtva a zeneművészeti szakgimnáziumok népzeneész tanulói számára. Jelen recenzió a verseny több aspektusát vizsgálja, különös tekintettel annak célkitűzéseire és jelentőségére, a szervezési és lebonyolítási folyamatokra, a résztvevők teljesítményére, valamint az elért eredményekre és szakmai hatásaira.

A verseny célja és jelentősége

A verseny szorosan kapcsolódott a népzene tudomány és a néprajztudomány területeihez, figyelembe véve a jelenlegi népzeneész szakképzés tantárgyi struktúráját. A diákok ezeket az ismereteket az integrált *Néprajzi és népzenei ismeretek*, valamint a *Népzenei lejegyzés* tantárgyak keretében sajátítják el, amelyek a *Népzenei elméleti ismeretek* modul részét képezik. Korábban a *Népzeneelmélet és -történet*, illetve a *Néprajz* különálló tantárgyak voltak, innen ered a verseny elnevezése is.

A verseny elsődleges célja a Népzenei és néprajzi ismeretek oktatásának erősítése az elméleti és gyakorlati ismeretek elmélyítése által, valamint ezek népszerűsítése volt. Lehetőséget teremtett a résztvevők számára, hogy tudásukat megmérettessék, miközben a csapatverseny révén a kooperációs készségeiket is fejleszthették, teret adva a különböző intézmények diákjainak és tanárainak a találkozásra. A rendezvény a tehetséggondozás szempontjából is kiemelt jelentőségű volt, hiszen a feladatok részben harmonizáltak a Nyíregyházi Egyetem és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem felvételi követelményeivel, ezáltal segítve a diákokat a továbbtanulásra való felkészülésben.

A verseny jelentőségét mutatja, hogy a hazánkban jelenleg működő 10¹ népzeneész szakképzést kínáló zeneművészeti szakgimnázium közül a tanulói létszámokat tekintve legnépesebbnek mondható 7 intézmény jelen volt, összesen 11 csapattal.

¹ Hermann László Zeneművészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola – Székesfehérvár (népzene szak: 1994), Váci Bartók-Pikéthi Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI – Vác (1998), Budapesti Ward Mária Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola, Gimnázium és Zeneművészeti Szakgimnázium (2015), Liszt

A verseny kiemelkedő szakmai jelentőségét növelte, hogy a jelenlévő szaktanárok számára kerekasztal-beszélgetésre is sor került. Ez az esemény a 15 résztvevővel az eddigi legnagyobb ilyen jellegű szakmai fórumként szolgált, amely lehetőséget biztosított a tapasztalatok megosztására.

A verseny szervezése és lebonyolítása

A versenyre 3–5 fős csoportok jelentkezését várták, lehetőség szerint évfolyamok szerinti vegyes összetétellel. Az I. korcsoportba a 9–12. évfolyamos növendékek tartozhattak, míg a II. korcsoportban az 5/13, 1/13, 2/14 és 3/15. évfolyam tanulói vehettek részt.

Az I. Országos Népzeneelméleti Verseny négy különböző feladattípusból állt, amelyek részleteit a versenykiírás előzetesen ismertette. A megmérettetés első szakaszában a csapatok egy tagja önállóan végzett vokális dallamlejegyzést és elemzést, amelyre 45 perc állt rendelkezésre.

Ezt követően a zenefelismerési feladat csapatverseny formájában zajlott, amelyhez a szervezők a *Magyar Népzenei Antológia* hangzótárából előzetesen kiválasztott zenei példákat biztosítottak. A résztvevőknek 30 perc állt rendelkezésükre, hogy az adott dallamokat műfajuk, táji besorolásuk, funkciójuk és hangszerelésük alapján azonosítsák.

Az ebédszünet után a diákok egy 90 perces tudásmérő feladatlapot töltöttek ki, amely változatos feladattípusokat tartalmazott, például rövid választ igénylő, szövegkiegészítő, összehasonlító, párosító, képelemző és térképismereti kérdéseket. A versenyre való felkészülést a szervezők szakirodalmi ajánlásokkal támogatták. Ebben az időszakban készülhettek fel a résztvevők a kiselőadás megtartására is, amely a verseny záró feladata volt. A csapatok tagjai a kiselőadás témáját sorsolással kapták meg, majd digitális segédanyagok – hang- és képanyagok – felhasználásával dolgozhatták ki prezentációjukat. Ekkor határozhatták meg az előadás szerkezetét és megjelenítésének módját. Többen zenei kísérettel vagy énekes előadással tették teljesebbé prezentációjukat, így ötvözve a főtárgy órákon szerzett gyakorlati tapasztalatokat az elméleti órákon elsajátított lexikális tudással. A kiselőadások nyilvánosak voltak, így azokat a felkészítő tanárok, szülők és a versenyző csapatok is megtekinthették. Az előadásokat az intézmény patinás Kodály terme biztosította méltó környezetben, időkeretük 5 és 10 perc között mozgott.

Ferenc Zeneművészeti Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerésképző Gyakorló Szakgimnázium (2014), Egressy Béni Református Művészeti Szakgimnázium (2016) – Budapest, Békéscsabai Bartók Béla Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola – Békéscsaba (2002), Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola – AMI – Debrecen (2011), Nyíregyházi Művészeti Szakgimnázium – Nyíregyháza (2000), Miskolci Bartók Béla Zene- és Táncművészeti Szakgimnázium – Miskolc (2001), Kecskeméti Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola Kecskemét (2021).

Amíg a diákok a 90 perces feladatlapot töltötték ki, a szervezők kerekasztal-beszélgetést szerveztek a részt vevő csoportok felkészítő tanárai számára. A diskurzus kötetlen formában zajlott, lehetőséget biztosítva a szabad eszmecserére. A beszélgetés során többek között szó esett a *népzeneelmélet* és a *népzenei ismeretek* fogalmának értelmezéséről, a szakgimnáziumok eltérő oktatásszervezési gyakorlatairól, valamint a népzeneész szakképzés jövőjéről. Emellett a résztvevők megvitatták az egyes intézmények földrajzi és társadalmi környezetéből adódó sajátos kihívásokat is.

Résztvevők és teljesítmények

A versenyen részt vett összesen 11 csapattal a székesfehérvári Hermann László Zeneművészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola, a Váci Bartók-Pikéthy Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI, a Budapesti Ward Mária Általános Iskola, Gimnázium és Zeneművészeti Szakgimnázium, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerészképző Gyakorló Szakgimnázium, a Nyíregyházi Művészeti Szakgimnázium, a Miskolci Bartók Béla Zene- és Táncművészeti Szakgimnázium és a rendezvénynek otthont adó debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola – AMI.

Közép fokú népzeneész szakképzés szakirányú továbbtanulási lehetőségei szempontjából kiemelkedő a zsűrik személye. A zsűri elnöke Dr. Bolya Mátyás, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszék egyetemi docense, tanszékvezetője. A zsűri tagjai: Szalay Fatima, a Nyíregyházi Egyetem Zenei Intézet tanársegéde és Dr. Lipták Dániel, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszék egyetemi docense, a MTA BTK Zenetudományi Intézet tudományos munkatársa.

Eredmények

Az I. korcsoportot a Budapesti Ward Mária Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola, Gimnázium és Zeneművészeti Szakgimnázium nyerték. Második helyezést a Váci Bartók-Pikéthy Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI, harmadik helyezést a Hermann László Zeneművészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola diákjai értek el.

A II. korcsoport szintén a Budapesti Ward Mária Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola, Gimnázium és Zeneművészeti Szakgimnázium nyerték. Második helyezést a Hermann László Zeneművészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola, harmadik helyezést a Miskolci Bartók Béla Zene- és Táncművészeti Szakgimnázium diákjai értek el.

Különdíjban részesült a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerészképző Gyakorló Szakgimnázium.

Kritikai értékelés

A 21. század elejétől a tudományos diskurzusban egyre nagyobb figyelmet kapnak azok a társadalmi innovációk, amelyek alulról jövő kezdeményezésekként egy közösséget érintő problémára keresnek újszerű megoldásokat. Az ilyen innovációk lényege, hogy egy adott kihívásra a közösség hagyományos és kreatív, újító jellegű megközelítésekkel reagál. A neveléstudomány az utóbbi években fokozott érdeklődéssel vizsgálja ezt a jelenséget az oktatás és tanulás szempontjából (Kozma, 2018). Ebben az összefüggésben kiemelkedő jelentőségű, hogy a népzene oktatásában – különösen a népzenei elméleti ismeretek átadásában – megvalósult egy ilyen kezdeményezés. A verseny nem csupán a diákok tudásának elmélyítéséhez járult hozzá, hanem egyben egy új szemléletű modellként is szolgálhat.

A verseny szakmai szempontból jól szervezett és magas színvonalú volt. A csapatverseny formátuma elősegítette a diákok együttműködését, fejlesztve kooperációs készségeiket. Emellett a különböző intézményekből érkező tanulók számára lehetőséget teremtett az ismerkedésre. A csapatok jeligével történő azonosítása hozzájárult ahhoz, hogy az értékelés során a versenyzők ne legyenek közvetlenül összeköthetők iskolájukkal. Ezáltal biztosítható volt az objektív bírálat.

Különösen jelentős, hogy a szakirányú továbbtanulás szempontjából jelentős mindkét érintett felsőoktatási intézmény képviseltette magát, ami hozzájárult ahhoz, hogy az egyetemi szakemberek közvetlenebb betekintést nyerjenek a középfokú képzésben részt vevő diákok tudásába és felkészültségébe.

A tanárok számára szervezett kerekasztal-beszélgetés hiánypótló szerepet töltött be, hiszen elősegítette a szakmai párbeszédet, a pedagógiai tapasztalatok megosztását és a szakmai kapcsolatok erősítését.

Irodalom

Kozma, T. (2018) *Tanuló közösségek és társadalmi innovációk*. Educatio 27 (2), pp. 237–246